

Sygn. akt I ACz 1197/12

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: SSA Krzysztof Sobierajski

Sędziowie: SSA Hanna Nowicka de Poraj

SSA Barbara Górczanowska

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2012 r., w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku **M. P.**

przy uczestnictwie **H. S.**

o udzielenie zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania

na skutek zażalenia uprawnionego od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie, Wydział I Cywilny z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt I Co 157/12

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. P. domagał się udzielenia zabezpieczenia roszczenia o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej, polegającej na dokonaniu przez dłużnika W. S. darowizny udziału w wysokości 1/2 części w prawie własności nieruchomości, położonej przy ul. (...), dla której prowadzona jest w Sądzie Rejonowym dla Krakowa- Podgórze w Krakowie księga wieczysta nr (...) na rzecz byłej żony H. S. z pokrzywdzeniem wierzyciela M. P.. Uprawniony wskazał, że na mocy zawartej w dniu 3 stycznia 2011r. umowy pożyczki W. S. jest mu dłużny 400.000 zł, a termin zwrotu pożyczki upłynął w dniu 30 grudnia 2011r. Mimo zadłużenia W. S. zbył w drodze darowizny swój jedyny składnik majątku, wskutek czego stał się niewypłacalny.

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2012r. w sprawie sygn. akt I Co 157/12 Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny oddalił wniosek.

Sąd I instancji uznał, że wnioskodawca, stosownie do wymogów art. 730¹ § 1 k.p.c., uprawdopodobnił swoje roszczenie, albowiem przedłożył umowę pożyczki, oświadczenie o poddaniu się egzekucji oraz kserokopię księgi wieczystej. W ocenie Sądu Okręgowego brak było jednak podstaw do zastosowania sposobu zabezpieczenia wskazanego we wniosku, tj. ustanowienia zakazu zbywania i obciążania nieruchomości, gdyż taki sposób zabezpieczenia nie pozostaje w adekwatnym związku z roszczeniem pauliańskim. Wskazał Sąd, że istota roszczenia pauliańskiego sprowadza się do ustalenia, że umowa jest bezskuteczna względem wierzyciela, zatem nie jest istotne, kto jest właścicielem nieruchomości. W ocenie Sądu I instancji zabezpieczenie takiego roszczenia może polegać jedynie na spowodowaniu sytuacji, w której osoba trzecia nie będzie mogła się bronić, że nie wiedziała, że dłużnik działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. Do tego celu wystarczającym jest wpisanie ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu, co spowoduje, że ewentualnego nabywcę prawa nie będzie chronić rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych (art. 17 ustawy „o księgach wieczystych i hipotece”).

Powyższe postanowienie w całości zaskarżyć uprawniony, wnosząc o jego zmianę poprzez udzielenie zabezpieczenia zgodnie z wnioskiem, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Skarżący argumentował, że zbycie nieruchomości przez uczestniczkę postępowania w znaczny sposób utrudni, jeśli nie uniemożliwi wnioskodawcy zaspokojenie swych roszczeń. Żalący podkreślił, że celem zabezpieczenia ma być zapewnienie wykonalności egzekucyjnej przyszłego orzeczenia, a cel ten może zostać osiągnięty poprzez zastosowanie wskazanego we wniosku sposobu zabezpieczenia, gdyż w wypadku zbycia nieruchomości przez H. S., roszczenie uprawnionego o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną względem niego pozostanie bezcelowe.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, jakkolwiek nie sposób odmówić racji skarżącemu, kwestionującemu zaprezentowaną przez Sąd I instancji ocenę, sprowadzającą się do przyjęcia, że wskazany we wniosku sposób zabezpieczenia jest nieadekwatny do roszczenia, któremu ochrona prawna ma zostać udzielona. Zważyć należy, iż na gruncie przepisów zawartych w art. 730 i nast. k.p.c., celem udzielenia zabezpieczenia jest zwiększenie skuteczności postępowania cywilnego poprzez zapewnienie, że pomimo upływu czasu koniecznego dla rozstrzygnięcia sprawy możliwym będzie osiągnięcie zamierzonych przez stronę celów tego postępowania. Z uwagi na niepieniężny charakter roszczenia o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, zabezpieczenie wniosku powinno nastąpić według zasady określonej w art. 755 k.p.c. W przeciwieństwie do zabezpieczeń roszczeń pieniężnych, ustawodawca w art. 755 k.p.c. wprowadził otwarty katalog możliwych sposobów zabezpieczeń roszczeń niepieniężnych. Zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego może nastąpić w każdy sposób, jaki stosownie do okoliczności będzie odpowiedni, tj. w sposób, jaki z jednej strony zapewni uprawnionemu należytą ochronę prawną, a z drugiej nie obciąży obowiązanego ponad potrzebę (art. 730¹ § 3 k.p.c.). W powołanym przepisie ustawodawca przykładowo wskazał, iż możliwe do wykorzystania są sposoby przewidziane dla zabezpieczeń pieniężnych oraz sposoby wskazane w pkt 1-5, co nie wyklucza możliwości zastosowania innych, nieznanymi kodeksowi sposobów, jakie sąd uzna za odpowiednie. Odpowiedni sposób zabezpieczenia to taki, który z jednej strony zapewni należytą ochronę uprawnionego, z drugiej strony nie obciąży obowiązanego ponad potrzebę oraz będzie pozostawał w związku z przyszłą realizacją roszczenia o tyle, o ile ma zapewnić zaspokojenie dochodzonego żądania (orzeczenie SN z dnia 28 listopada 1961 r., II CZ 167/61, OSNCP 1963, nr 6, poz. 119).

Istotą roszczenia ze skargi pauliańskiej jest uzyskanie przez wierzyciela prawnej możliwości zaspokojenia wierzytelności przysługującej mu względem dłużnika z przedmiotów majątkowych, nabytych od niego przez pozwaną osobę trzecią, w drodze czynności zdziałanej z pokrzywdzeniem wierzyciela. Zbycie nieruchomości, będącej przedmiotem czynności, której uznania za bezskuteczną uprawniony się domaga, uniemożliwi uprawnionemu przeprowadzenie egzekucji z tej nieruchomości w oparciu o wydany w sprawie wyrok, gdyż odpowiedzialność osoby trzeciej, pozwanej ze skargi paulińskiej, ogranicza się wyłącznie do przedmiotu zaskarżonej czynności, a jego zbycie zmusi wierzyciela do poszukiwania dalszej ochrony w procesie, zainicjowanym przeciwko aktualnemu właścicielowi nieruchomości (art. 531 § 2 k.c.). Zbycie tego przedmiotu majątkowego przez osobę trzecią (pозwanego w procesie pauliańskim) na rzecz kolejnej („czwartej” osoby) doprowadzi do sytuacji, w której wprawdzie wierzyciel, z mocy art. 531 § 2 k.c., będzie mógł wystąpić z powództwem przeciwko osobie czwartej, ale będzie zmuszony wykazać dodatkowe przesłanki, a więc, że ta kolejna osoba wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną, czyli była w złej wierze albo nabyła daną rzecz nieodpłatnie. W razie braku przesłanek skutecznego pozwania osoby czwartej wierzyciel praktycznie nie uzyska zaspokojenia. W tej sytuacji nie sposób uznać, że wskazany przez uprawnionego sposób zabezpieczenia, przewidziany w art. 755 § 1 pkt 2 k.p.c. nie pozostaje w adekwatnym związku z roszczeniem ze skargi paulińskiej.

Nie można także zgodzić się z twierdzeniem, że właściwym i zarazem wystarczającym sposobem zabezpieczenia w sprawach tej kategorii jest wpisanie ostrzeżenia w księdze wieczystej o toczącym się postępowaniu. Wskazać w tym miejscu należy, że przewidziany w przepisie art. 755 § 1 pkt 5 k.p.c. jeden ze sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych, mówi o „nakazaniu wpisu stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej”, a zatem ostrzeżenia odpowiedniego, przystającego do systemu prawnego ksiąg wieczystych, a przy tym wypełniającego funkcję należytego

zabezpieczenia. W przypadku roszczenia pauliańskiego odpowiednim ostrzeżeniem byłoby ujawnienie w księdze wieczystej zakazu rozporządzania przez osobę trzecią (pozwaną) nieruchomością nabytą od dłużnika. Nie stanowi zaś dla pokrzywdzonego wierzyciela należnego zabezpieczenia jego roszczenia ujawnienie „ostrzeżenia” o toczącym się postępowaniu sądowym. Informuje ono tylko o wszczęciu postępowania i dla potencjalnego nabywcy nie zawiera informacji o jakichkolwiek ograniczeniach w rozporządzaniu nieruchomością, gdyż sam proces, wszczęty na skutek skargi pauliańskiej wierzyciela, nie pozbawia właściciela nieruchomości uprawnienia do rozporządzania swoją rzeczą.

Ostrzeżenie tej treści nie wyłączy również rękojmi publicznej wiary ksiąg wieczystych, gdyż zgodnie z art. 8 ustawy o księgach wieczystych i hipotece tę wyłącza wzmianka o wniosku, o skardze na orzeczenie referendarza sądowego, o apelacji lub kasacji oraz ostrzeżenie dotyczące niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości. Z art. 8 u.k.w.h. wynika, że wyłączenie rękojmi wchodzi w rachubę jedynie w takim przypadku, kiedy może ona działać, a więc wtedy, gdy zachodzi niezgodność między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym (art. 5 u.k.w.h.). Nie ma takiej niezgodności w razie rozporządzenia przez pozwanego w procesie ze skargi pauliańskiej nieruchomością. Proponowany przez Sąd I instancji sposób zabezpieczenia nie doprowadzi także do polepszenia sytuacji wierzyciela w ewentualnym procesie przeciwko osobie, na rzecz której pozwany w procesie ze skargi pauliańskiej odpłatnie rozporządził nieruchomością, gdyż sama wiedza o prowadzonym procesie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną nie jest tożsama z przyjęciem za spełnioną przesłanki, że osoba ta wiedziała o okolicznościach, uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną (art. 531 § 2 k.c.). Nie znajdzie też we wskazanej sytuacji zastosowania art. 17 u.k.w.h., gdyż dotyczy on tylko praw osobistych i roszczeń przewidzianych w art. 16 u.k.w.h.

Zażalenie nie może jednak zostać uwzględnione wobec braku uprawdopodobnienia przez skarżącego przesłanek, warunkujących udzielenie zabezpieczenia roszczenia. W przedmiotowej sprawie uprawniony domagał się udzielenia zabezpieczenia jego roszczenia o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny, na podstawie której dłużnik uprawnionego W. S. przekazał H. S. udział w spornej nieruchomości - przez ustanowienie zakazu jej zbywania i obciążania. Niewątpliwie zatem w tej sytuacji uprawniony zobligowany był do uprawdopodobnienia przesłanek istnienia roszczenia ze skargi pauliańskiej, a to: że posiada wierzytelność wobec dłużnika W. S., że dłużnik, dokonując określonej czynności, działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, a w jej wyniku dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności, a nadto to, iż osoba trzecia (obowiązana) o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, lub też, że zaistniały przesłanki określone w art. 527 § 3 i 4 k.c.

Analizując natomiast treść dokumentów przedłożonych w sprawie przez skarżącego oraz zawarte we wniosku twierdzenia, stwierdzić należy, iż poza uprawdopodobnieniem istnienia wierzytelności, przysługującej M. P. względem dłużnika W. S. oraz wskazania na wyzbycie się przez dłużnika jedyne go znanego wartościowego składnika majątku, uprawniony nawet nie podniósł twierdzeń o wystąpieniu pozostałych przesłanek, wyszczególnionych powyżej, a warunkujących uznanie roszczenia ze skargi pauliańskiej za uprawdopodobnione. Zaznaczenia także wymaga, że we wniosku nie sprecyzowano nawet, jakiej czynności prawnej, zdziałanej przez dłużnika, wierzyciel domaga się uznania za bezskuteczną. Skarżący odwołał się jedynie do „umowy darowizny”, której dokument ma zalegać w aktach księgi wieczystej nr (...). Treść wpisów w tej księdze wskazuje zaś na to, że obowiązana własność udziału w prawie własności nieruchomości nabyła na podstawie „Aneksu do umowy podziału majątku”, sporządzonego w dniu 22 lipca 2011r.

W świetle powyższego brak jest podstaw do przyjęcia, że roszczenie zostało przez skarżącego uprawdopodobnione, co skutkuje koniecznością oddalenia zażalenia wobec braku podstaw do udzielenia zabezpieczenia zgodnie z wnioskiem.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w sentencji na mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.